

Kapitola Osvojování jazyka

úsek text

datum

Shrnutí
odstavce

Úsek1 1. Malým dítětem

Jazyk je soustava signálů. Dítě vyšle signál a jeho AA čeká reakci. Často dítě neví, jaký signál má vyslat, aby dosáhlo cíle, takže vydá např. pokřik. Jeho AA vyhodnocuje, jak byl signál přijat, a jaká byla reakce. Při nulové reakci zkusí signál zesílit, připojí gesta, mimiku. To zvláště u novorozenců může být velmi vytrvalé. Nicméně i zde nastává hranice, při níž novorozenec vyhodnotí úsilí o komunikaci jako neúčinnou.

Při (+) reakci dochází k upřesňování požadavku.

Při (-) reakci se stáhne.

Pro rozvoj řeči jsou (-) reakce obvykle škodlivé.

Průběh vyjednávání dítěte a dospělého o vyslaném signálu:

Dospělý vyjmenovává signály, popisující předpokládanou žádost (zde pracuje AA dospělého). Dítě buď signál pozná a potvrdí, nebo rozezná, že to asi není to co chce, a zamítne. Nebo neví, a čeká na další signál ze seznamu dospělého.

AA dítěte nakonec vsadí na některý signál a očekává, zda nastane, co chtělo.

Pokud ano, AA dítěte vyhodnocuje provázanost signálu a dosaženého cíle a upřesní pro příští použití nalezený signál.

Rodič by mohl přispět k fixaci správného signálu tak, že by po správné identifikaci signálu tento signál s dítětem zopakoval.

Jak dále zpřesnit použití komunikačních symbolů?

Představme si celý komunikační proces podrobněji: Existuje posloupnost (obecně nekonečná) zpřesňujících symbolů $S_1, S_2, \dots, S_n, \dots$

přičemž $\lim_{n \rightarrow \infty} S_n = S$.

Při jakém "n" už se nevyplatí další zpřesňování? Nepochybně velmi často si komunikující subjekty vystačí se značně obecným označením, protože ze situace může příjemce obvykle vyloučit možnosti, které by jinak použité symboly nabízely. To vede k jevu, kde osoba s chudým slovníkem se dokáže domluvit s osobou s bohatým slovníkem (např. dítě s rodičem). Za vhodných podmínek není dítě nuceno ke zpřesňování, protože se domluví i s využitím chudého slovníku. Řeší to za něj rozvinutý AA rodiče, který uhádne, co dítě chce.

Zdá se, že AA postupuje při vyjadřování rovněž zpřesňováním.

Např. u podstatného jména si nejprve určí, zda jde o věc či osobu, pak její rod, číslo, poté vzor skloňování. Pak počet slabik, počáteční písmeno, začátek slova, celé slovo, správná koncovka.

V raném dětství možná stačilo říci "To", "Ten".

Jak stimulovat u dítěte zpřesňování? Zpřesňování zrychluje vzájemnou komunikaci a omezuje chybné porozumění. Tedy se projeví např. v soutěži. Dvojice, která účinněji komunikuje, vyhrává. Zdlouhavé a nepřesné domluvy prohrávají.

2. Dospělým cizincem

Na rozdíl od malého dítěte je obvykle dospělý student seznámen se strukturou nejméně jednoho jazyka - mateřského. S ohledem na společné kořeny všech jazyků v AA přistupuje k učení přes hledání podobnosti struktur, např. podmět-přísudek-předmět.

To sice na jedné straně vede k tomu, že cizí jazyk v určitém rozsahu zvládne za zlomek času, který tomu musí věnovat dítě od svého narození. Zato jsou jeho antecepce vůči cizímu jazyku často nepřímé, zprostředkované přes mateřský jazyk.

Nicméně pokud přebývá v cizojazyčném prostředí dostatečné množství hodin (kdy se formuje antecepce signálů), obvykle se schopnost komunikovat zlepšuje. Pokud ovšem nedostává korekci k výslovnosti, tak jako ji dostává malé dítě od dospělých, neopraví většinou svůj cizojazyčný přízvuk.

3. Návrhy k dalšímu výzkumu

Učení jazykům patří mezi činnosti, které zabírají v lidských společenstvech ohromné množství času. A to jak u dětí, tak u zájemců o znalost dalšího jazyka.

I malé zefektivnění těchto činností by přineslo gigantické úspory času a energie.

Antecepční teorie poskytuje vodítko, co je pro řečové dovednosti výchozí a podstatné, a co je nadstavbové.

Zejména koncept vnitřního jazyka by se měl stát základem pro lepší zvládnutí jazyků. Cizí pojmy by měly být vybírány a učeny ve spojení se základními pojmy vnitřního jazyka, počínaje časovými a hmatovými, a na ně navazujícími pojmy rovnováhy, zraku, čichu, chuti.

Větná stavba jednotlivých jazyků je pak z hlediska AT rovněž klíčová. Mluví v některém jazyce očekává určitý průběh věty, antecepce přicházející tok zpráv, a provádí opravy po identifikaci konkrétních slov nebo doprovodných informací (pohyb rtů, intonace, gesta...).

Je patrné, že existuje několik základních typů větných staveb. Ty jsou pro určité skupiny jazyků charakteristické. Často je možné v mateřském jazyce ztvárnit typickou větnou stavbu z jiného jazyka. Dospělý student by se proto měl seznámit s antecepční strategií studovaného jazyka klidně v jazyce vlastním, aby jeho AA dokázal očekávat na klíčových místech cizí věty to, co tam očekávají rodilí mluvčí.

Dosud se nejčastěji toto očekávání dostává do (nebohých) hlav studentů především mnohonásobným opakováním. Lze se však spolehnout na antecepční slast jako na mocnější sílu, která při porozumění skladbě věty odmění studenta daleko dříve, než při "biflování".